

SINT-BAAFS
LAM GODS

PERSDOSSIER 'DE TERUGKEER VAN HET LAM'

24 januari 2020

Op 24 januari 2020 zijn de panelen van het onderste register van de binnenluiken van het Lam Godsretabel na restauratie terug in de Sint-Baafskathedraal.

Dat wordt gevierd met de tentoonstelling *'De Terugkeer van het Lam'*, met ook werken van hedendaagse kunstenaars:

Kris Martin, die al eerder exposeerde in de kathedraal en die de vlaggenmast ontwierp op de toren, stelt op het Sint-Baafsplein een remake ten toon van het frame van het retabel dat al eerder te zien was op verschillende plaatsen waaronder het strand van Oostende.

Lies Caeyers en **Sophie Kuijken** zetten in een duo-tentoonstelling zowel de schildertechnische nalatenschap van Van Eyck als de boeiende meester/leerling verhouding in de verf. De Gentse kunstenaars Lies Caeyers en de meester-schilder Sophie Kuijken gingen samen een traject van meester-leerling. Ze deden dat onder de titel *'Als ich can'*, een verwijzing naar Van Eycks bekende opschrift wat betekent: naar mijn beste kunnen.

Tevens wordt het eerste exemplaar overhandigd van een boek van jeugdauteur **Sylvia Vanden Heede** over het Lam Gods: Jan en Jan (uitgeverij Halewijn)

LAM GODS - JAN & HUBERT VAN EYCK (1432)

Na drie jaar nauwgezette restauratie door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) toont het onderste register van het geopende Lam Godsveelluik opnieuw zijn pracht van 1432, toen het meesterwerk van de gebroeders Van Eyck werd voltooid.

© www.lukasweb.be - Art in Flanders, Foto Dominique Provost

De restauratie van deze Gentse parel van het werelderfgoed, een opdracht van de Sint-Baafskathedraal, uitgevoerd in een tijdelijk atelier in het Museum voor Schone Kunsten (MSK), bracht de originele levendigheid, detailrijkdom en kleurenpracht terug aan het licht: het Lam Gods is van een overweldigende schoonheid. De behandeling ging eind 2016 van start als tweede van drie fasen en ontfermde zich over het middenpaneel met De Aanbidding van het Lam Gods en de zijpanelen met De Ridders van Christus, De Kluizenaars en De Pelgrims. Het linker zijpaneel met de kopie van de Rechtvaardige Rechters uit 1945 werd al in 2010 behandeld. Uitgebreid onderzoek toonde aan dat op De Aanbidding zowat de helft van de originele schildering bedekt was met oude overschilderingen. Op de zijpanelen versluierden zeer oude bruine vernissen de details en dieptewerking, terwijl zo'n 10 à 15% was bedekt met overschilderingen. Die volgden grotendeels de compositie, maar waren veel minder verfijnd. Ze waren al in het midden van de 16de eeuw aangebracht om het schilderij aan te passen aan de mode en lokale schade te maskeren. De onderliggende originele schildering van de Van Eycks bleek uitstekend bewaard, met maar zo'n vijf procent verfverlies. Ze werd integraal blootgelegd en de oude schade werd aangevuld met minutieuze retouches. Ook de originele goudkleurige polychromie op de lijsten werd gerestaureerd. Een conservatiebehandeling van de houten dragers verzekert hun stabiliteit op lange termijn.

Het interdisciplinaire team van het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK) werkte voor het onderzoek en de restauratie nauw samen met diverse instellingen. Het kreeg onder meer steun van de universiteiten van Gent en Antwerpen en werd begeleid door een internationaal expertencomité. De huidige behandeling is allerm minst hun proefstuk: hetzelfde team van restaurateurs, gespecialiseerde scheikundigen, experts in de beeldvorming en kunsthistorici bracht tussen 2012 en 2016 al de restauratie van de panelen van het gesloten Lam Godsveelluik tot een schitterend einde. De vele honderden uren die het team toen doorbracht met het identificeren en verwijderen van de overschilderingen, leidden tot een onmisbare expertise. Ook tijdens de huidige fase werden de overschilderingen centimeter per centimeter weggenomen met behulp van een chirurgisch scalpel en onder een stereomicroscoop. Een goed getrainde handvaardigheid en visuele vertrouwdheid met de overschilderingen en de fragiele originele verflaag zijn hiervoor onontbeerlijk. De restauratie opent een nieuw hoofdstuk in de kunstgeschiedenis van de Vlaamse Primitieven. Pas nu, na eeuwenlang te zijn verscholen geweest, kan de oorspronkelijke creatie van de gebroeders Van Eyck eindelijk worden bestudeerd. Een hardnekkige mythe werd hierbij ontkracht: de toren van de Kathedraal van Utrecht die in het midden van de horizon pronkt, is geen zestiende-eeuwse toevoeging, maar maakt deel uit van de originele compositie.

SOPHIE KUIJKEN (1965)

Sophie Kuijken woont en werkt in Willebringen, België. Na haar studies aan de Koninklijke academie voor schone kunsten (KASK) in Gent in 1988 werkt Sophie Kuijken gedurende meer dan twintig jaar achter gesloten deuren. Ze opent haar studio voor het eerst in 2010 voor Joost Declercq, directeur van het Museum Dhondt-Dhaenens, Deurle. Hij biedt haar een monografische tentoonstelling aan in 2011.

B.L.K. (2019) courtesy Sophie Kuijken & Galerie Nathalie Obadia © we document art

Vanaf dan volgen solotentoonstellingen elkaar in snel tempo op, eerst bij galerie Geukens & De Vil en sinds 2014 bij galerie Nathalie Obadia. Haar werk wordt vaak opgenomen in groepstentoonstellingen, zo was het onder meer te zien in Museum Dr. Guislain (Gent), Musée des Arts décoratifs (Parijs), Museum Mayer van den Bergh (Antwerpen) en Museum van Elsene (Brussel).

Sophie Kuijken schildert portretten met arbeids- en tijdsintensieve technieken die hun wortels hebben in de Vlaamse kunsthistorische traditie. De wereldvreemde en ambiguë figuren die haar œuvre bevolken zijn het resultaat van de talloze anonieme foto's die ze via het internet verzamelt. Fragmenten van deze afbeeldingen worden geassembleerd en versmolten tot nieuwe personages, elk met hun geheel eigen, dubbelzinnige en bijwijlen bevreemdende karakters. Deze selectieve samenvoegingen van types die onderling sterk verschillen qua afkomst, leeftijd of geslacht overstijgen de oorspronkelijke internetbeelden en lijken de mens 'an sich' hierdoor meer bloot te geven. Ze overbruggen individualiteit en pluraliteit, werkelijkheid en menselijk verzinsel.

Door het weglaten van elke verwijzing naar persoonlijk verhaal, plaats of tijdsgewricht toont Sophie Kuijken ons het ondoorgrondelijke mysterie van onze aanwezigheid

Werken

Sophie KUIJKEN
H.I.B., 2015-2016

Huile et acrylique sur
panneau de bois aggloméré
Oil and acrylic on chipboard
panel

H.I.B., 2016, *Privé collectie, België*, © we document art

Sophie KUIJKEN
M.H., 2015-2016

Huile et acrylique sur
 panneau de bois aggloméré
 Oil and acrylic on chipboard
 panel

M.H., 2016, courtesy Sophie Kuijken & Galerie Nathalie Obadia © we document art

Sophie KUIJKEN
D.C.H., 2018

Huile et acrylique sur
 panneau de bois aggloméré
 Oil and acrylic on chipboard
 panel

D.C.H., 2018, courtesy Sophie Kuijken & Galerie Nathalie Obadia © we document art

Sophie KUIJKEN
S.I.H., 2019

Huile et acrylique sur panneau
 de bois contreplaqué Oil and
 acrylic on plywood panel

S.I.H., 2019, courtesy Sophie Kuijken & Galerie Nathalie Obadia © we document art

Sophie KUIJKEN
C.F.X., 2019

Huile et acrylique sur panneau
 de bois contreplaqué Oil and
 acrylic on plywood

C.F.X., 2019, courtesy Sophie Kuijken & Galerie Nathalie Obadia © we document art

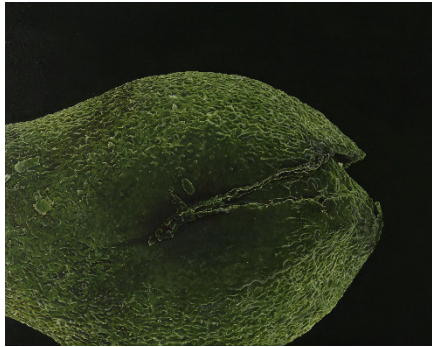
Sophie KUIJKEN
B.L.K., 2019

Huile et acrylique sur
 panneau de bois aggloméré
 Oil and acrylic on chipboard
 panel

B.L.K., 2019, courtesy Sophie Kuijken & Galerie Nathalie Obadia © we document art

LIES CAEYERS (1982)

Origanum Syriacum (2019)

Lies Caeyers, woont en werkt in Gent, België en voert een aanhoudend empirisch onderzoek naar wat kunst voor haar is of kan zijn. Ze deelt haar werk op in verschillende projectgroepen waarin steeds een ander aspect wordt uitgelicht.

Kenmerkend aan haar werk zijn de soms concrete, soms discrete verwijzingen naar enkele uitgesproken elementen van onze Westerse kunstgeschiedenis. Zo is het zoeken naar verschillende vormen van kopiëren in verband te brengen met het gegeven van unicum vs. multipel, en biedt het materialiseren van een vrouwenlichaam een interessant perspectief op het terugkerende fenomeen van de objectivering van het vrouwelijk naakt. Ook de relatie tot de tijd is een essentieel element in het werk van Caeyers, ze experimenteert geregeld met de combinatie van moderne toepassingen met oude ambachtelijke technieken en materialen.

Na een Masteropleiding aan Sint Lucas Antwerpen kreeg Lies Caeyers de kans haar ervaring uit te breiden met een extra Masterjaar aan de Konstfack University of Art, Crafts and Design in Stockholm. In 2015 exposeerde ze in haar atelier in Gent met 'Kabinet', de eerste volwaardige tentoonstelling van haar oeuvre. Sindsdien was haar werk te zien in o.a. Gouvernement, Gent, het Gentse Sorry, Not Sorry festival, Open M in M Museum, Leuven, Kunstenplatform Zebrstraat, Gent en Kunstenfestival Watou.

ALS ICH CAN

In mei 2018 lanceerde toenmalig Vlaams minister van cultuur Sven Gatz een nieuwe subsidie waarmee hij de overdracht van vakmanschap wil ondersteunen. In december 2018 kregen 27 meester-leerlingtrajecten een beurs, waaronder het projectvoorstel van Sophie Kuijken en Lies Caeyers. 'Als ich can' is een overlevering van traditionele olieverftechnieken in functie van het vinden van een nieuwe toepassing. De titel van dit traject is een verwijzing naar van Eycks bekende opschrift 'als ich can', Middelnederlands voor 'naar mijn beste kunnen'.

Naast het louter overdragen van de traditionele schildertechnieken concentreerde deze studie zich, naar ideologie van de oude meesters, ook op een onderzoek naar de duurzaamheid van de opbouw met hedendaagse materialen. Bijkomend werd ingezet op het vinden van een geschikte glazeertechniek waardoor ook een digitaal geprinte ondergrond betekenis kan geven aan het eindresultaat. Dit laatste is opnieuw in verband te brengen met de visie van Eyck, die in zijn tijd heel bewust

omging met het combineren van bestaande technieken met nieuwe wetenschappelijke inzichten.

Voor de vorm liet Caeyers zich inspireren op van Eycks methode om met behulp van wetenschappelijke instrumenten iets af te beelden dat moeilijk of niet met het blote oog te zien is. Aan de hand van de moderne SEM-technologie (Scanning Electron Microscopy), uitgevoerd met de steun van professor Diederik Depla van het Department of Solid State Sciences van UGent, verkreeg Lies Caeyers microscopische afbeeldingen van de zaden van planten die voorkomen op het Lam Gods. De zaden staan symbool voor de overdracht van informatie over generaties heen. De monochrome SEM-beelden werden rechtstreeks geprint op ayous hout en dienden, net als de grisaille bij van Eyck, als onderlaag waarop vervolgens kleur werd toegevoegd door het zorgvuldig opbouwen van verschillende lagen olieverf.

Werken

Silene Coronaria (Prikneus) 40 x 60 cm

Paeonia Masculina (Mannetjespioen) 42 x 60 cm

Saxifraga Granulata (Knolsteenbreek) 50 x 35,5 cm

Origanum Syriacum (Syrische Oregano) 40 x 50 cm

Achila Millefolium (Gewoon Duizendblad) 70 x 29 cm

KRIS MARTIN (1972)

Altar (2014) © Benny Proot

Kris Martin is geboeid door de 'condition humaine'. Zijn sculpturen, installaties, tekeningen, foto's en interventies maken complexe existentiële thema's toegankelijk, zoals onze sterfelijkheid en het verglijden van de tijd.

Door subtiele ingrepen, zoals het weglaten, toevoegen of herpositioneren van elementen, geeft hij een nieuwe betekenis aan voorwerpen die veelal een plaats innemen in ons collectief geheugen.

Op deze manier creëert hij ruimte voor reflectie, verzet of poëzie. Vaak vertrekt Martin vanuit de kunsthistorische traditie, met een specifieke focus op religieuze thematiek en beladen symboliek. In veel van zijn werken grijpt hij terug naar klassieke thema's zoals het stilleven of de vanitas. Martin is een bewonderaar van het werk van de gebroeders Van Eyck en deelt met hen een voorkeur voor een rijke symboliek. Hij citeert het 'Lam Gods' (1432) van Hubert en Jan Van Eyck onder meer in 'Altar' (2014), één van zijn bekendste sculpturen.

ALTAR

'Altar' is een stalen replica van het 15de-eeuwse altaarstuk 'De aanbidding van het Lam Gods' van de gebroeders Van Eyck. Dit werk was van cruciaal belang voor de ontwikkeling van de renaissanceschilderkunst en het landschapsgenre in Europa, en wordt nog dagelijks door talloze mensen bezocht. Kris Martin reproduceerde enkel het kader en liet de panelen weg.

In plaats van ons een weelderig geschilderd tafereel te doen bewonderen, waarin flora, fauna en figuren met een verbazingwekkende nauwkeurigheid en kleurenpracht worden weergegeven, nodigt Kris Martin ons uit om door een open structuur te kijken naar de wereld rondom ons. Door ons een ingekaderde kijk op het leven te bieden, verwijst Martin rechtstreeks naar de intentie van de Van Eycks. Zij realiseerden het 'Lam Gods' namelijk als uiting van de toenmalige nieuwe artistieke visie, waarin de idealisering van de middeleeuwse

traditie plaats maakte voor een gedetailleerde observatie van de natuur en de mens.

Net als het laatmiddeleeuwse origineel is Kris Martins 'Altar' bedoeld voor de publieke ruimte. In de 15de eeuw konden burgers van Gent de pracht en landschappen van verre oorden via het schilderij in hun kerk ontdekken. Tegenwoordig is het exotische gemeengoed geworden, want kunnen we in één dag naar de andere kant van de wereld vliegen. Maar met 'Altar' maakt Martin het dagdagelijkse rondom ons net dat beetje exotischer en poëtischer. Het kunstwerk werd door Kris Martin bedacht voor de tentoonstelling 'De Zee, salut d'honneur Jan Hoet' in Oostende. Het is zijn persoonlijke afscheid aan Jan Hoet, met wie hij een goede band had, en met wie hij een diepgaande interesse in en bewondering voor het 'Lam Gods' deelde. De sculptuur is permanent geïnstalleerd op het strand van Oostende. Daarnaast bestaan er vijf edities van dit kunstwerk die al waren te zien in New York, Londen, Miami, Düsseldorf, Rome en Bremen. In 2020 zal 'Altar' in het centrum van Gent te zien zijn.

Kris Martin woont en werkt in Mullem, België. Hij zette talrijke solotentoonstellingen op, onder meer in het MoMA PS1, New York; Kunstmuseum Bonn, Bonn; Aargauer Kunsthuis, Aarau; kestnergesellschaft, Hannover; Kunsthistorisches Museum, Wenen; CCA Wattis, San Francisco en K20, Düsseldorf. Zijn werk was ook te zien tijdens verschillende groepstentoonstellingen, onder andere in Tate Modern, Londen; het Louvre, Parijs; Witte de With, Rotterdam; Walker Art Center, Minneapolis en Centre Pompidou, Parijs. Kris Martin nam ook deel aan de 54e Biënnale van Venetië in 2011; de 12e Biënnale van Istanbul in 2011; de 6e Biënnale van Liverpool in 2010; en de 4e Biënnale van Berlijn voor Hedendaagse Kunst in 2006. Hij initieerde de tentoonstellingen SINT-JAN (met Jan Hoet, 2012, Gent) en PASS (met Jan Hoet Jr., 2015, Mullem-Huise-Wannegem-Lede). De kunstenaar wordt vertegenwoordigd door Sean Kelly, New York, en König Galerie, Berlijn.

S.M.A.K.

Kris Martin
EXIT

07.03.2020 - 31.05.2020

Kris Martin, Altar

Met 'EXIT' vindt de eerste overzichtstentoonstelling in België plaats van het werk van Kris Martin (°1972, Kortrijk, België). De

kunstenaar is in ons land breed bekend voor zijn sculptuur 'Altar' op het strand van Oostende. Na zijn werk 20 jaar wereldwijd te hebben getoond, kan nu ook het Belgische publiek eindelijk uitgebreider kennismaken met zijn sprekende oeuvre. Kris Martin creëert uit objecten beelden die vragen oproepen over begrippen zoals vergankelijkheid, identiteit en dood. Dit zijn thema's die al eeuwenlang de kunstgeschiedenis doorkruisen. Martin vervlecht in zijn werk dan ook kunstgeschiedenis, literatuur en mythes. Bovendien bespeelt hij mechanismen zoals herkenning en vervreemding om ons te doen stilstaan bij de grotere vragen. Op deze manier creëert hij ruimte voor reflectie, verzet of poëzie.

In de tentoonstelling 'EXIT' zit een subtiele dialoog met het oeuvre van Jan Van Eyck. Ze is dan ook S.M.A.K.'s bijdrage aan 'OMG! Van Eyck was here' en vindt plaats wanneer in het Museum voor Schone Kunsten in Gent de tentoonstelling 'Van Eyck. Een optische revolutie' is te zien. Kris Martin is een bewonderaar van het werk van de gebroeders Van Eyck en deelt met hen een voorkeur voor een rijke symboliek. In 'Eve and Adam' (2017) doet hij ons op een andere manier kijken naar twee figuren uit 'De aanbidding van het Lam Gods' (1432) van Hubert en Jan Van Eyck. Martin toont enkel de gezichten van Adam en Eva, die in zijn versie niet in elkaars richting en dat van het Lam Gods kijken, maar zich van elkaar afwenden. De uitsnede zonder verdere context biedt ons een universeel en tijdloos beeld van man en vrouw.

Boek:

Sylvia Vanden Heede, Jan en Jan

(uitgeverij Halewijn)

Jeugdauteur Sylvia Vanden Heede, bekend van de populaire kinderboekenreeks 'Vos en Haas' en bekroond met meerdere zilveren griffels en gouden uilen, schreef een boek voor kinderen vanaf 10 jaar en hun ouders

Beelden leven niet. Schilderijen zijn niet van steen.
Maar wat als het hart van een geschilderd beeld toch begint te kloppen?
Wat als het lam van Sint-Jan-de-Doper uit zijn armen springt?
Het lam moet gevonden worden, en snel ook.
Want zonder lam heeft het retabel van de gebroeders Van Eyck geen zin.
Sint-Jan-de-Doper en Sint-Jan-de-Evangelist staan voor een zware opdracht.
Straks wordt het prinsje van Bourgondië gedoopt.
Het retabel van het Lam Gods zal voor de eerste keer worden geopend.
Zullen Jan en Jan erin slagen het lam bijtijds terug te brengen?

Sylvia Vanden Heede weet op wonderlijke wijze historische figuren tot leven te wekken. Haar personages krijgen een eigen persoonlijkheid en trekken je mee het verhaal in.

21 x 21 cm; 48 blz. KAFT MET FLAPPEN
ISBN 978-90-8528-553-3

BEZOEKERSCENTRUM LAM GODS SINT-BAAFS

Het veelluik blijft in de Villakapel tot de opening van het nieuwe bezoekerscentrum op donderdag 8 oktober 2020.

Het bezoekerscentrum (met een rondleiding in de crypte in 'augmented virtual reality' over de geschiedenis van de kathedraal en het retabel) is een Hefboomproject van Toerisme Vlaanderen in het kader van het project 'Vlaamse Meesters'.

Het retabel krijgt dan zijn nieuwe plaats in de Sacramentskapel in de kooromgang.

Met behulp van augmented reality zal je diep in het verleden kunnen reizen en de bewogen geschiedenis van het Lam Gods en de Gentse kathedraal kunnen beleven alsof je er zelf bij was.

In een tour van dertig minuten of een uur neemt een virtuele verteller je mee op sleeptouw. Je ziet er de verschillende bouwfases van de kathedraal, je loopt rond in het atelier van van Eyck, komt alles te weten over de iconografie van het Lam Gods en je krijgt de hoogtepunten van de bewogen geschiedenis van het altaarstuk te zien.

Als hoogtepunt van de tour wordt de bezoeker naar de kooromgang geleid waar het echte Lam Gods met gerestaureerde panelen te zien zal zijn.

De tour is beschikbaar in 9 verschillende talen. Op basis van je eigen kennis over het Lam Gods en de kathedraal kan je kiezen voor de 'standard' of 'master of detail' tour. Voor kinderen en gezinnen is er een aangepaste family tour voorzien.

Vanaf 1 mei 2020 zijn er online tickets te bestellen voor het bezoekerscentrum op een vernieuwde website.

OMG VAN EYCK WAS HERE

Gent viert in 2020 zijn grootste Vlaamse meester

In 2020 brengt Gent met OMG! Van Eyck was here een jaar lang hulde aan Jan Van Eyck, de Vlaamse Meester die onlosmakelijk met de stad verbonden is door zijn wereldberoemde meesterwerk, het Lam Gods. Met een jaar vol zinderende activiteiten en evenementen laat Gent zien hoe de nalatenschap van één van 's werelds meest virtuoze kunstenaars na zes eeuwen nog steeds door de aderen van de stad en haar inwoners stroomt.

Gent: de stad van het Lam Gods

Wie Gent zegt, zegt het Lam Gods. Wat de Mona Lisa voor Parijs is, is het altaarstuk voor onze stad. Gent is de stad waar Van Eyck zijn wereldberoemde meesterwerk schilderde en waar al eeuwenlang miljoenen bezoekers van over de hele wereld het altaarstuk komen bewonderen. Geen wonder ook: al sinds de onthulling van het Lam Gods in 1432 laat de weergaloze virtuositeit en het ongeëvenaarde oog voor detail van Van Eyck geen enkele toeschouwer onberoerd. De meester gaf eigenhandig een revolutionair nieuwe wending aan de Europese kunstgeschiedenis en drukte een onuitwisbare stempel op Gent als vooruitstrevende cultuurstad.

Met OMG! Van Eyck was here zet Gent de onbreekbare band tussen de stad en de grootmeester in de kijker. Verwacht je aan een zinnenprikkend programma vol beeldende kunst, theater, dans, design, mode, muziek, gastronomie, shoppen en meer in de sfeer van Van Eyck en zijn magistrale meesterwerk. Een niet te missen feest voor Gentenaren en bezoekers dat de stad een jaar lang op zijn grondvesten zal doen daveren.

Surf naar www.vaneyckwashere.be en ontdek het complete programma.

Deze tentoonstelling kwam tot stand met steun van het Stadsmarketingfonds.

Het van Eyck jaar vormt het orgelpunt van het project Vlaamse Meesters, een initiatief van Toerisme Vlaanderen, dat in 2018 Rubens en in 2019 Bruegel in de kijker zette.

Met dank aan:

